

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan-Karasińska

Protokolant: Diana Puczkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2021 r. w Warszawie

sprawy A. R. (1)

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatorowi Funduszu Alimentacyjnego

o umorzenie należności wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego

na skutek odwołania A. R. (1)

od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego

z dnia 10 kwietnia 2019 r. znak (...) -4, nr (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 4131/19

UZASADNIENIE

A. R. (1) w dniu 13 maja 2019 r. złożył odwołanie od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego z dnia 10 kwietnia 2019 r., znak: (...), odmawiającej umorzenia należności z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 35.802,14 zł.

Ubezpieczony wniósł o zmianę skarżonej decyzji poprzez umorzenie w całości lub w części należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a uzasadniając swe stanowisko wskazał, iż błędnie przyjęto, że jego sytuacja materialno-bytowa nie przesądza o wystąpieniu szczególnych okoliczności uzasadniających umorzenie zadłużenia. Podał, że aktualnie nie posiada żadnych środków finansowych, które mógłby przeznaczyć na uregulowanie zaległości, gdyż po zakończeniu pobierania zasiłku rehabilitacyjnego, otrzymał z organu rentowego odmowną decyzję w przedmiocie przyznania na jego rzecz prawa do świadczenia rentowego. Nadmienił, że do nabycia uprawnień emerytalnych pozostały mu dwa lata, natomiast aktualnie nie może podjąć żadnej pracy z uwagi na wiek i zły stan zdrowia. W

tych okolicznościach nie jest w stanie spłacić zadłużenia alimentacyjnego, natomiast jego sytuacja dochodowa i zdrowotna stanowi szczególnie uzasadnioną przesłankę do umorzenia należności wobec likwidowanego funduszu (odwołanie z dnia 13 maja 2019 r. k. 2 a.s.).

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych- Likwidator Funduszu Alimentacyjnego wniósł o oddalenie odwołania, a w uzasadnieniu swego stanowiska wskazał, że zgodnie z art. 68 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r.

o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111), w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu. Zakład podkreślił, że ocena przyczyn z powodu, których można byłoby umorzyć zaległość, mieści się w kategorii swobodnego uznania organu, który indywidualnie bada przesłanki warunkujące podjęcie decyzji o umorzeniu. Z przytoczonego wyżej przepisu wynika, że tylko szczególnie uzasadnione przypadki związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną pozwalają na umorzenie należności. Ponadto określenie „w szczególnie uzasadnionych przypadkach” oznacza, że zasadą jest egzekwowanie należności od dłużników alimentacyjnych, natomiast umorzenie należności może nastąpić wyjątkowo w sytuacjach szczególnych. Trudna sytuacja materialna, w tym brak stałych dochodów (bądź ich osiąganie na bardzo niskim poziomie) jest okolicznością dotyczącą wszystkich dłużników alimentacyjnych, gdyż uruchomienie funduszu alimentacyjnego następowało tylko wówczas, gdy dłużnik nie miał majątku ani dochodów podlegających egzekucji (częściowa lub całkowita bezskuteczność egzekucji). Nie jest to więc szczególna okoliczność w rozumieniu omawianego przepisu. Świadczenia alimentacyjne były wypłacane w zastępstwie osoby zobowiązanej do alimentów, są to świadczenia zwrotne, co z kolei oznacza, że dłużnicy mają obowiązek zwrotu wypłaconych świadczeń wraz z 5% opłatą przeznaczoną na pokrycie kosztów działalności funduszu alimentacyjnego. W związku z tym, zaskarżona decyzja jest prawnie oraz faktycznie uzasadniona (odpowiedź na odwołanie z dnia 18 czerwca 2019 r. k. 4-4v a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

A. R. (1) ze związku małżeńskiego z A. R. (2) ma pięcioro dzieci: M. R. (1), M. R. (2), K. R., I. R. oraz Ł. R.. A. R. (2) złożyła w dniu 13 lipca 1999 r. wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego na rzecz wszystkich dzieci. Organ rentowy po rozpoznaniu wniosku, wydał decyzję z dnia 18 lutego 2000 r. o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego w kwotach po 100,00 zł na rzecz każdego z dzieci. Od kwietnia 2004 r. kwota alimentów została podwyższona do 300 zł na rzecz I., M. i Ł. R. oraz do kwoty 250 zł na rzecz K. R.. Obowiązek alimentacyjny wygasł natomiast w stosunku do M. R. (2) (wniosek z dnia 13 lipca 1999 r., decyzja z dnia 18 lutego 2000 r. k. 1 i nast. k. 4-6, pismo z dnia 4 października 2004 r. – dokumentacja załączona do akt organu rentowego).

Z wniosku wierzyciela Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. - Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego ZUS prowadzone jest postępowanie egzekucyjne. Komornik Sądowy, działający przy Sądzie Rejonowy w Otwocku prowadzi postępowanie w celu ściągnięcia bieżących i zaległych alimentów. Postanowieniem z dnia 25 listopada 2016 r. stwierdzono bezskuteczność egzekucji alimentów, potrącanych z wynagrodzenia za pracę. Stan zadłużenia na dzień 3 kwietnia 2019 r. wyniósł 35.140,86 zł. A. R. (1) nie występował o spłatę zadłużenia w ramach układu ratalnego oraz nie dokonywał dobrowolnych wpłat. Z uwagi na to, że odwołujący nie jest właścicielem nieruchomości, postępowanie egzekucyjne było prowadzone z otrzymywanego wynagrodzenia za pracę oraz świadczeń pobieranych z ubezpieczeń społecznych (zajęcia wierzytelności, zawiadomienie o bezskuteczności egzekucji, informacje Komornika, informacje o stanie egzekucji - dokumentacja załączona do akt organu rentowego).

A. R. (1), urodzony w dniu (...), ma 66 lat. Jest rozwiedziony od dnia 22 grudnia 2004 r. Odwołujący prowadzi jednoosobowe gospodarstwo domowe w lokalu położonym przy ul. (...) w O.. Zajmuje jeden pokój w mieszkaniu, które składa się z trzech izb na parterze w starym wielorodzinnym budynku komunalnym, będącym pod zarządem Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej. Izby ogrzewane są piecami kaflowymi na węgiel. Mieszkanie wyposażone jest w skromne meble oraz podstawowy sprzęt gospodarstwa domowego. Głównym najemcą mieszkania jest była żona odwołującego A. R. (2), która przebywa na emeryturze. Małżonkowie prowadzą odrębne gospodarstwa domowe. Odwołujący do października 2017 r. był zatrudniony w Zarządzie Dróg Powiatowych w K. na stanowisku pracownika drogowego, jednak ze względu na stan zdrowia związany z przebytym udarem niedokrwiennym mózgu, przez okres sześciu miesięcy przebywał na zwolnieniu lekarskim, a od kwietnia 2018 r. pobierał świadczenie rehabilitacyjne w kwocie 1.187,44 zł. Z kwoty tej dokonywane były potrącenia komornicze z tytułu zaległych alimentów z Funduszu Alimentacyjnego w wysokości 720,77 zł miesięcznie. Po zakończeniu pobierania świadczenia rehabilitacyjnego,

ubezpieczony wystąpił do organu rentowego o przyznanie na jego rzecz prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jednak otrzymał decyzję odmowną. Przez okres dwóch lat pobierał zasiłek specjalny przyznany mu z Ośrodka Pomocy (...) w wysokości 645 zł miesięcznie. W 2021 r. A. R. (1) nabył uprawnienia emerytalne i przeszedł na emeryturę, którą pobiera w kwocie 1.900 zł. Miesięczne wydatki odwołującego obejmują opłaty z tytułu czynsz najmu lokalu w wysokości 320 zł miesięcznie, zakup leków w kwocie 200 zł miesięcznie oraz zakup węgla w porze zimowej w wysokości 800 zł w skali roku, opłaty za energię elektryczną w wysokości 112 zł miesięcznie oraz opłaty za wizyty lekarskie ok. 80 zł miesięcznie. Odwołujący nie posiada żadnych ruchomości, nieruchomości ani oszczędności. Orzeczeniem z dnia 10 lipca 2019 r. (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności zaliczył go do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na okres do dnia 31 lipca 2020 r. z powodu schorzenia oznaczonego symbolem o nr: 10-N (choroby neurologiczne). Jednocześnie wskazano, że niepełnosprawność istnieje od dnia 17 czerwca 2019 r., tj. od przebycia udaru niedokrwiennego mózgu (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z dnia 10 lipca 2019 r. k. 17, decyzja wydana przez Prezydenta Miasta O. z dnia 23 lipca 2019 r. k. 18, zeznania odwołującego k. 62-63 a.s., oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym oraz sytuacji materialnej k. 17-23, zaświadczenie z Ośrodka Pomocy (...) z dnia 5 marca 2019 r. k. 26, zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu k. 27-30, pismo z dnia 11 marca 2019 r. k. 34, zawiadomienie z dnia 3 kwietnia 2019 r. k. 35, wniosek wewnętrzny w sprawie umorzenia należności Likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego osobie zobowiązanej do alimentacji z dnia 19 lutego 2019 r. k. 39-43 a.r.).

A. R. (1) w dniu 19 lutego 2019 r. złożył wniosek do Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego o umorzenie zaległych należności alimentacyjnych (wniosek wewnętrzny w sprawie umorzenia należności Likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego osobie zobowiązanej do alimentacji z dnia 19 lutego 2019 r. k. 39-43 a.r.).

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidator Funduszu Alimentacyjnego w dniu 10 kwietnia 2019 r. wydał decyzję nr (...), w której na podstawie art. 68 ust. 1 w związku z art. 63 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, odmówił A. R. (1) umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 35.802,14 zł. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że powstałe zadłużenie z zasądanego obowiązku alimentacyjnego egzekwowane jest na drodze postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego, działającego przy Sądzie Rejonowy w Otwocku. Prezes podkreślił, że do ZUS nie wpływają żadne wpłaty komornicze na konto likwidowanego funduszu alimentacyjnego, a odwołujący nie dokonywał bezpośrednich wpłat na poczet zadłużenia i nie ubiegał się o rozłożenie zaległości alimentacyjnych na dogodny raty. Podniesiono, że organ rentowy wypłacał świadczenia w zastępstwie osoby zobowiązanej do alimentów, które są zwrotne, co oznacza, że dłużnicy mają obowiązek zwrotu wypłaconych świadczeń wraz z 5% opłatą na pokrycie kosztów działalności funduszu alimentacyjnego. W ocenie Prezesa nie zachodzą szczególne okoliczności związane z sytuacją materialno-bytową, uzasadniające umorzenie ubezpieczonemu należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego (decyzja z dnia 10 kwietnia 2019 r. nr (...) k. 45-47 a.r.).

Od niekorzystnej decyzji organu rentowego, A. R. (1) złożył odwołanie do tego Sądu, inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie z dnia 13 maja 2019 r. k. 2 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, które nie budziły wątpliwości co do swej formy, jak i treści. Ponadto podstawę poczynionych ustaleń stanowiły zeznania ubezpieczonego A. R. (1). Zdaniem Sądu, są one wiarygodne w przeważającej części, bo znajdują potwierdzenie w dokumentach. Jedyną okolicznością, która nie znalazła potwierdzenia w materiale dowodowym, są zeznania ubezpieczonego odnośnie schorzeń, jakie u niego występują. Wprawdzie Sąd nie neguje, że ubezpieczony z racji wieku, co wynika z doświadczenia życiowego, może być coraz słabszego zdrowia, jednak konkretne dolegliwości, czy też zagrożenie kolejnym udarem, na co wskazał odwołujący, nie zostało obiektywnie potwierdzone. Być może to zagrożenie u ubezpieczonego występuje, nie zostało ono jednak ujawnione w dokumentacji medycznej i nie daje zobiektywizowanych podstaw do uznania, że z tego tytułu ponosi on dodatkowe koszty leczenia bądź rehabilitacji lub jest niezdolny do podjęcia pracy dostosowanej do jego możliwości zdrowotnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie A. R. (1) od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego z dnia 10 kwietnia 2019r. podlegało oddaleniu.

Zgodnie z treścią przepisu art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020, poz. 111) w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Do skorzystania z instytucji umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie jest konieczne równoczesne (kumulatywne) wystąpienie przesłanek przewidzianych w tym przepisie - zarówno w zakresie sytuacji zdrowotnej, jak i rodzinnej zobowiązanego dłużnika. Wystarczające jest istnienie którejkolwiek z tych okoliczności - albo szczególnej sytuacji zdrowotnej, albo szczególnej sytuacji rodzinnej osoby, przeciwko której prowadzona jest egzekucja alimentów, z tym że umorzenie zaległych należności zastrzeżone jest jedynie dla sytuacji szczególnie drastycznych, gdy ze względu na wiek, stan zdrowia, inne względy społeczne, czy znikome źródła przychodu niemożliwym jest wywiązanie się z zobowiązań wobec likwidowanego funduszu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych „szczególnie uzasadnione przypadki” związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego, które umożliwiają umorzenie należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego to sytuacje nadzwyczajne powstałe w wyniku wypadku losowego, niezależne od zobowiązanego, w następstwie których jego sytuacja ulega takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji (por. np. wyroki z dnia 6 sierpnia 2008 r., II UK 359/07, OSNP 2010 nr 1-2, poz. 18 oraz z dnia 3 lutego 2010r., I UK 270/09, LEX nr 585729). Podkreśla się także, że osoba, na której ciąży obowiązek lub zaległości alimentacyjne nie powinna być w całości zwolniona z tych zobowiązań, jeżeli ma jakiegokolwiek realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., I UK 119/10, LEX nr 686798). Dodatkowo, w świetle dotychczasowego dorobku judykatury dotyczącego art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, niemożność zaspokojenia należności funduszu alimentacyjnego odnosi się nie tylko do stanu bieżącego, ale także do perspektyw osoby zobowiązanej do świadczeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010r., I UK 270/2009, LexPolonica nr 2439971).

W ocenie Sądu Okręgowego, w przypadku zobowiązanego A. R. (1) nie mamy do czynienia z „przypadkiem szczególnym” w rozumieniu art. 68 ww. ustawy. Ubezpieczony posiada bowiem stałe źródło dochodu w postaci świadczenia emerytalnego w kwocie 1.900 zł miesięcznie. Ponadto mimo przebytego udaru, ubezpieczony jest osobą sprawną fizycznie i zdolną do pracy. Może więc podjąć zatrudnienie nie wymagające znacznych nakładów wysiłku fizycznego np. w charakterze pracownika ochrony i poprawić swoją sytuację materialną. Wprawdzie w zeznaniach wskazywał on na pogarszający się stan zdrowia oraz na zagrożenie drugim udarem, jednak nie zostało to potwierdzone stosowną dokumentacją medyczną. Sąd nie neguje faktu, że sprawność każdego człowieka z upływem lat obniża się. Gdyby jednak to założenie każdorazowo miało prowadzić do wniosku, że w każdej sytuacji oznacza to brak perspektyw na poprawę sytuacji finansowej, to każdemu, kto posiada zaległości alimentacyjne i przekroczył pewną granicę wiekową, należałoby automatycznie je umorzyć. Tymczasem art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych wskazuje na szczególnie uzasadnione przypadki. Zaakcentować należy, że nie są to przypadki tylko uzasadnione, ale – jak było wskazywane – takie, które z jakichś szczególnych względów zasługują na uwzględnienie. W przypadku A. R. (1) taka sytuacja nie występuje. Co prawda, ubezpieczony znajduje się w trudnej sytuacji, nie ma żadnego majątku ani wysokich dochodów, jednak nie są to okoliczności wystarczające do przyjęcia, że mamy do czynienia z przypadkiem szczególnie uzasadnionym. Po pierwsze, dochód ubezpieczonego z tytułu świadczenia emerytalnego, choć niewysoki, jest stały i daje możliwość własnego utrzymania. Świadczy o tym także i to, że ubezpieczony nie ma żadnego zadłużenia ani wierzytelności. Jest zobowiązany jedynie z tytułu zaległych alimentów. Z tego można więc wywodzić, że pomimo

ograniczonych środków finansowych i wielu potrzeb, w tym związanych ze stanem zdrowia, jest w stanie zaspokajać swoje niezbędne i konieczne potrzeby. Po drugie, istnieje opisana już perspektywa poprawy sytuacji finansowej A. R. (1). Ta poprawa może wynikać z podjęcia pracy zarobkowej nawet w niewielkim wymiarze czasu pracy, co w przypadku odwołującego nie jest niemożliwe. Jego wiek 66 lat tego nie wyklucza, podobnie jak stan zdrowia, który choć naturalnie pogarsza się, to nie eliminuje ubezpieczonego z rynku pracy i nie stanowi żadnej przeszkody do czynienia starań o jakiegokolwiek dochodowe zajęcie dostosowane do jego możliwości zdrowotnych.

W ocenie Sądu, stan majątkowy i rodzinny A. R. (1) pozwala więc na spłacenie zaległości, jeśli nie jednorazowo i obecnie, to w dłuższej perspektywie. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, nie powinno budzić wątpliwości, że nie można stawiać znaku równości pomiędzy sytuacją osoby, u której przejściowo wystąpiła niemożność całkowitego lub częściowego regulowania zaległości alimentacyjnych oraz osoby, która bezpowrotnie utraciła zdolność jakiegokolwiek zarobkowania i nie posiada żadnego majątku ani dochodów. Pierwszy z wymienionych przypadków może uzasadniać co najwyżej odroczenie terminu płatności należności lub rozłożenie jej na raty i to niezależnie od wyboru przez osobę obciążoną zaległościami alimentacyjnymi ulgi polegającej na umorzeniu należności i złożenia przez nią wniosku w tym zakresie. W takiej sytuacji uwzględnienie wniosku i zwolnienie z długu alimentacyjnego prowadziłyby do nieuzasadnionego poszerzenia możliwości korzystania z umorzenia należności kosztem uszczuplenia środków z funduszu ubezpieczeń społecznych przez osoby, których sytuacja w dającej się przewidzieć perspektywie może ulec poprawie na tyle, że będą one w stanie regulować zaległości alimentacyjne lub które posiadają dochód pozwalający na choćby częściową spłatę długów alimentacyjnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., sygn. akt II UK 133/11). W innych orzeczeniach Sąd Najwyższy akcentował, że zobowiązany, który posiada realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych nie powinien być premiovany umorzeniem należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu biernej postawy lub bezzasadnego oczekiwania, że jego długi alimentacyjne zostaną umorzone kosztem stron lub innych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych z uszczupleniem funduszy tego systemu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., sygn. akt I UK 119/10).

W rozpatrywanej sprawie, z przyczyn, o których była mowa, Sąd doszedł do przekonania, że odwołującego A. R. (1) nie można premiovania umorzeniem należności alimentacyjnych. Skoro posiada możliwości spłaty zadłużenia, choćby w części, a jego sytuacja nie jest przypadkiem szczególnie uzasadnionym, na jaki wskazuje art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, to na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć odwołującemu.(...).